

Το Πολυτεχνείο ήταν ένα πυροτέχνημα

ΑΛΚΗ ΖΕΗ: Παντού τα σοσιαλιστικά - κομμουνιστικά κόμματα έχουν πάθει καθίζηση - Χωρίς ουσία ο ΣΥΡΙΖΑ

Το 2010 βραβεύτηκε από την Ακαδημία Αθηνών για το σύνολο του έργου της. Τα βιβλία της έχουν κερδίσει επανάλυση βραβευθεί στο εξωτερικό. Πρόσφατα αναγορεύθηκε με τον τίτλο της επίτιμης διδάκτορας της Σχολής Κοινωνικών Επιστημών και Επιστημών της Αγωγής του Πανεπιστημίου Κύπρου. Η διεθνώς αναγνωρισμένη συγγραφέας Άλκη Ζέη μιλά για τη ζωή της που μπλέχτηκε μέσα στην ιστορία και έγινε ένα κομμάτι της, για την Ελλάδα του σήμερα, και το έργο της που για μισό αιώνα συτρεφεί εκατομμύρια παιδιά.

Η σημερινή κατάσταση δεν με εμπνέει να γράψω

- Για την Ελλάδα του σήμερα θα γράφατε κάτι; Όχι, δεν γράφω ποτέ για ένα γεγονός όταν γίνεται, δεν είμαι δημοσιογράφος. Τώρα δεν με εμπνέει τίποτα να γράψω.
- Γράφατε κάτι άλλο; Ναι, άλλα πράγματα και στην τελευταία στο Πανεπιστήμιο Κύπρου διάβασα για πρώτη φορά από το νέο μου βιβλίο. Όταν άρχισα να γράφω, το πρώτο μου έργο ήταν γράμματα που έστελναν οι υπηρέτριες στους αγαπημένους τους στο χωριό. Ήμουν τότε 10 χρονών.
- Αυτά διαβάσατε; Ναι, διότι μιλούσα για το πώς άρχισα να γράφω.
- Όσο περνούν τα χρόνια αναλογίζεται κανείς πως πλοιάζει η ώρα των απολογισμών. Τι λέει ο δικός σας απολογισμός; Ο δικός μου απολογισμός λέει ότι αγάπησα τα παιδιά και τους ήρωές μου που όταν τους έγραφα γινόμουν εγώ η ίδια, για να βγουν αληθινοί.
- Τι κέρδη και τι ζημιές αποκομίσατε από την πορεία της ζωής σας; Ο απολογισμός λέει ότι τα κέρδη ήταν περισσότερα από τις ζημιές.
- Ποια εικόνα, ποια μυρωδιά από την παιδική ηλικία δεν έσβησε ποτέ; Η ζωή στη Σάμο με τον παππού. Η μητέρα μου, όταν ήμουν δυο χρονών είχε πάρει φυματίωση και πήγε στο σανατόριο στην Πάρνηθα, έτσι μας έστελναν στον παππού στη Σάμο και στη μεγάλη αδελφή της μαμάς. Εκεί περνούσαμε ζωή χαρισάμενη. Όταν ήλθε ο καιρός να πάμε σχολείο και γυρίσαμε στο σπίτι, μας είχε κακοφανεί πάρα πολύ. Ιδίως από τότε που μας είπε ο παπάς ότι δεν θα ξαναπηγαίναμε καλοκαίρι στη Σάμο. Ήταν από τα παιδικά μου τραύματα.

Μπορούσατε να φανταστείτε μισό αιώνα πριν, όταν γράφατε το «Καπλάκι της Βιτρίνας», ότι θα λαμβάνατε τόσες διακρίσεις; Όχι μόνο αυτό, αλλά δεν μπορούσα να φανταστώ ότι το «Καπλάκι της Βιτρίνας» θα κυκλοφορούσε 50 χρόνια, θα είχε μεταφραστεί σε 33 γλώσσες και θα είχε πάρει βραβεία στο εξωτερικό.

Τι σημαίνει για σας η αναγνώριση από το Πανεπιστήμιο Κύπρου; Με την Κύπρο με συνδέουν πολύ-χρονος και άρρηκτος δεσμοί. Η αναγνώριση από την Κύπρο είχε γίνει πάρα πολύ νωρίς, όταν ακόμα στην Ελλάδα τα βιβλία μου δεν έμπαιναν στα σχολεία. «Ο μεγάλος περίπατος του Πέτρου» είχε μπει ως αναγνωστικό και αυτό κράτησε 30 τόσα χρόνια. Μετά το 1981 άρχισα στην Ελλάδα να πηγαίνω στα σχολεία. Φέτος μόνο ήλθα τρεις φορές στην Κύπρο. Πηγαίνω σε σχολεία, συζητώ με τα παιδιά.

«Πώς από τις πρώτες μου λέξεις στο χαρτί έφτασα ως τη σημερινή μέρα» ήταν και ο τίτλος της ομιλίας σας στο Πανεπιστήμιο Κύπρου. Πώς; Και εγώ δεν ξέρω πώς. Άρχισα από το σχολείο γράφοντας μικρά κομματάκια, μετά για το κουκλοθέατρο. Ήθελα από πολύ μικρή να γίνω συγγραφέας.

Και συναισθηματικά, δεν υπάρχει ελπίδα. Στην κατοχή είχαμε ελπίδα, γίνονταν πράγματα

Πώς προέκυψε αυτό; Ο αδελφός της μητέρας μου παντρεύτηκε τη μεγάλη συγγραφέα Διδώ Σωτηρίου. Αυτή μου εξήγησε πως αυτό που σκέφτεσαι μπορείς να το γράφεις. Εμένα μου άρεσε διότι ήμουν ένα σιωπηλό παιδί, ό,τι σκεφτόμουν το κρατούσα μέσα μου. Από εκεί έγινε το ξεκίνημα.

Ζήσατε έναν πόλεμο, δύο εμφύλιους πολέμους, δύο δικτατορίες και δύο προσφυγίες. Παίρνατε ενεργό μέρος κάθε φορά. Η ζωή σας μπλέχτηκε μέσα στην ιστορία και γίνετε ένα κομμάτι της. Πώς βιώνεται η ιστορία; Άθελό μου έζησα όλα αυτά. Δεν καταλαβαίνω ότι βιώνεις την ιστορία. Αυτή όμως η ζωή σε εμπλουτίζει.

Θα αλλάζατε κάτι; Δεν νομίζω. Θα προτιμούσα να μην είχε γίνει ο εμφύλιος πόλεμος. Γίνονται έξω φρενών όταν ακούω να παρομοιάζουν το σήμερα με την εποχή του εμφύλιου, διότι δεν έχει καμία οξέση. Τώρα μπορείς να κυκλοφορείς και ξέρεις ότι δεν μπορείς να έλθεις μια σφαίρα να σε σκοτώσει, ότι δεν θα σε πιάσουν και να σε στείλουν στο εκτελεστικό απόσπασμα ή εξορία. Πώς παρομοιάζεις τη ζωή τότε με τη σημερινή; Επειδή μβήθαμε τώρα να ζούμε μια ζωή πολύ πιο άνετη, να έχουμε τα αυτοκίνητα, τα εξοχικά μας, και τις κάρτες των τραπεζών, μας κακοφανεί, αλλά τις δυσκολίες εκείνης της εποχής δεν τις παρομοιάζω καθόλου με τις σημερινές.

Τα λαμπρά, τα φωτιζόντα πρόσωπα, των αστέρων Ελλάδος, αμαυρώνουν βάρβαρα νέφρη, αυτό τον καιρό, όπως λέει στην ωδή του «Επίτιμης Παριδοῦς» Ανδρέας Κάλβος; Τώρα η κατάσταση είναι χάλια, δεν ξέρω αν μπορεί να γίνει πιο χάλια. Και εννοώ και συναισθηματικά, δεν υπάρχει ελπίδα. Στην κατοχή είχαμε ελπίδα, γινόντουσαν πράγματα, ο Ελπίτης στην κατοχή βγήκε, ο Κουν έκανε το «Θέατρο Τέχνης», είμαστε όλοι μαζί και πιστεύαμε ότι όταν θα τελειώσει όλο αυτό, θα είχαμε μια ζωή χαρισάμενη.

Σήμερα δεν γίνονται πράγματα; Λίγα, πολύ λίγα σε σχέση με το τότε. Παγκοσμίως δεν υπάρχουν οι μεγάλοι συγγραφείς, οι μεγάλοι ποιητές, οι μεγάλοι πολιτικοί, όλα είναι σε ένα μέτρο κλίμα.

Η σημερινή γενιά δεν δημιουργεί τους μεγάλους; Δεν φταίει η σημερινή γενιά, αλλά αυτοί που δεν της έδωσαν μια ελπίδα, ένα ιδανικό. Εμείς είχαμε ένα ιδανικό, που μπορεί να στράβωσε κάπου,

Πολλούς τους τρομάζει ο θάνατος, εμένα με τρομάζει η αρρώστια

Η συγγραφέας γίνεται παρατηρητής της ζωής; Πάντα ο συγγραφέας πρέπει να έχει μια παρατηρητικότητα πιο ανεπτυγμένη από των άλλων ανθρώπων. Συνήθως οι φίλοι μου είναι τελειώς διαφορετικοί από μένα. Δεν φανταζόμουν ποτέ ότι θα μπορούσα να συνδεθώ τόσο πολύ με τη Μελίνα Μερκούρη. Μέσα από αυτή την εκρηκτική Μελίνα βρήκα κάτι λεπτές χορδές η που ταίριαζαν με τις δικές μου. Προσπαθώ μέσα από κάθε άνθρωπο να βρω κάτι.
- Ονειρεύεστε; Τι να ονειρευόμαι το μέλλον; Τώρα μετράω τα χρόνια.
- Το ενδιαφέρον της ζωής είναι ότι υπάρχει ένα τέλος; Θα έλθει ένα τέλος, δεν με νοιάζει, φτάνει να έλθει καλά. Πολλούς ανθρώπους τους τρομάζει ο θάνατος, εμένα με τρομάζει η αρρώστια. Η μητέρα μιας φίλης της κόρης μου, που είναι κι αυτή στο Βέλγιο, μια γυναίκα που έβλεπε ένα τονίτκι και αναστάτωνε όλο το σπίτι, μόλις έπαθε καρκίνο στη γνάθο, ζήτησε ευθανασία. Όταν έφτασε στο σημείο που δεν μπορούσα να της κάνω άλλες ενέσεις για να μην πονάει, της είπαν ότι ήλθε η ώρα. Κάλεσε την κόρη μου, της είπε να της κάνει το κέικ που της άρεσε. Της το πήρε, ήπιαν τσάι, ο γιατρός, η κόρη της και η κόρη μου. Μετά την πήρε ο γιατρός από το χέρι στον

πάνω όροφο και με χαμόγελο έφυγε.

Θέλει δύναμη ψυχική. Αυτή η γυναίκα που μας απαγόρευε να λέμε τη λέξη ποινική, αυτή η γυναίκα που δεν έβγαине μόνη της, είχε αυτό το κουράγιο.

Πότε τα όνειρα παίρνουν εκδίκηση; Αναρωτιέμαι αν παίρνουν. Η κατανόηση είναι ένα πολύ μεγάλο πράγμα που πρέπει να έχεις στον απέναντί σου.

Σε τι μπορεί να ελπίζει ένας 10χρονος σήμερα; Στο να φτιάξει τον εαυτό του, να προσπαθήσει να μάθει πράγματα, να είναι κάπως στεριωμένος και όλα τα άλλα έρχονται. Όταν δεν έχεις εφόδια είσαι γυμνός. Τα εφόδια τα παίρνεις διαβάζοντας. Την εποχή μας δεν είχαμε τι άλλο να κάνουμε εκτός από το να διαβάζουμε βιβλία.

Σήμερα είναι οι υπολογιστές, η τηλεόραση. Ναι, με τα τούρκικα σήριαλ. Το καλοκαίρι άκουσα δυο κυρίες στη θάλασσα, έλεγαν «μας έκοψαν το ένα μας έκοψαν το άλλο, φτάνει να μην μας κόψουν τα τούρκικα». Είδα δυο -τρεις φορές για να ανακαλύψω τι

ΦΩΤΟ: Γ. ΝΗΣΙΩΤΗΣ

είναι αυτό που τους τραβά. Είναι κάτι σπία νερόπλοια, έχουν όλοι σωματοφύλακες, είναι από δυο αντίθετες φαιρέριες που κυνηγά ο ένας τον άλλο και όλοι συνεχώς μιλούν στο κινητό. Ξεκινάει ο άλλος από τις δικές του σκοτούρες, βέβαια δεν έχει και κάτι άλλο να δεις στην ελληνική τηλεόραση. Μέσα σε αυτή τη μαύρη κατάσταση στην Ελλάδα βλέπω νέα παιδιά να ανεβάζουν ένα έργο, να γράφουν λεφτά, να γυρίζουν μια μικρή ταινία, προσπαθούν κάτι να κάνουν για να ξεφύγουν από αυτό το ψυχοπλάκωμα.
- Διαβάσατε σήμερα; Έχω απελευθερώσει τον εαυτό μου από το διάβασμα γιατί πρώτα θεωρούσα καθήκον μου να τελειώσω ένα βιβλίο, αλλά το αφήνω ευχαριστώ στη μέση. Εκείνο που μου άρεσε πολύ να διαβάζω τώρα είναι βιογραφίες, είναι σαν τα τούρκικα σήριαλ, ξεκινάει.
- Σκεπτική να γράψετε τη δική σας βιογραφία; Μισοσκέπτομαι. Αυτά που έχω πει στην «Αραβωνιαστικά του Αχιλλέα» δεν θέλω να τα ξαναπώ.

αλλά σήμερα δεν υπάρχει.
- Ξεεις πιστεύεις στον σοσιαλισμό, στη μεγάλη Σοβιετική Ένωση. Ναι, ότι η μεγάλη Σοβιετική Ένωση θα νοιαστεί για μας και όταν τελειώσουν αυτά που περνούσαμε, όλα θα είναι ωραία και καλά.

Πώς νιώθετε μετά από μια σειρά αγώνων σήμερα που όλα έχουν καταρρεύσει; Δεν νιώθω να έχω καταρρακωθεί γιατί πρέπει οπωσδήποτε να βγει κάτι καινούριο και ήταν καιρός να σπάσει το παλιό, δεν σήκωνε άλλο.

Ήταν ουσία το παλιό; Κατά κάποιο τρόπο ναι, γιατί κάπου στράβωσε το πράγμα σε αυτή την ίδια τη θεωρία, δηλαδή στράβωσαν αυτοί που την εφαρμόσαν. Αρχίσαμε να βλέπουμε ορισμένα πράγματα πως

γίνονταν στραβά, όταν μας άνοιξαν τα μάτια, μετά το 2οο Συνέδριο, πριν δεν πιστεύαμε ότι υπήρχαν στρατόπεδα συγκέντρωσης, είμαστε τελειώς ανίδεοι.
- Στα χρόνια που ζήσατε στην Τασκένδη, τη Μόσχα από τι πιανόσασταν; Από το γράψιμο κι ο άντρας μου έκανε θέατρο εκεί στην Τασκένδη, βέβαια το όνειρό μας ήταν ποτέ να γυρίζαμε πίσω στην Ελλάδα.

Τυρίσατε και ξαναφύγατε για Παρίσι. Ναι, διότι ήλθε η χούντα. Στο Παρίσι ήταν πολύ πιο εύκολο τα πράγματα παρ' ό,τι είχαμε δυσκολίες διότι πήγαμε με δυο παιδιά, χωρίς έσοδα, αλλά οι Γάλλοι μας περιέθαλψαν πολύ τιμητικά, και είμαστε όλοι μαζί. Βρισκόμασταν στο σπίτι της Μελίνας Μερκούρη, ο Μπ-

τσοτάκης, η Αμαλία Καραμανλή, ο Μίκης Θεοδωράκης και όλοι προσπαθούσαμε για την Ελλάδα. Τα κομματικά είχαν πάει πέρα και όποιος ήταν εναντίον της δικτατορίας ήταν μαζί μας.

Τυρίζοντας στην Ελλάδα με τη μεταπολίτευση η παρέα διαλύθηκε; Όχι, ο καθένας πήρε τον κομματικό του δρόμο, αλλά δεν ήταν όπως τον εμφύλιο που δεν μιλούσε ο ένας στον άλλο. Συνεχίσαμε να έχουμε μια επαφή.

Κάθε περίοδο, κάθε γενιά, κάθε κοινωνική ομάδα υποφέρει από τους δικούς της εφιάλτες και έχει ανάγκες από τα δικά της ηθικά αναστήματα. Ποια είναι τα σημερινά; Τι να σας πω, εγώ προσωπικά αυτό που μπορώ να κάνω είναι να προσφέρω πηγαίνοντας στα σχολεία, μιλώντας με τα παιδιά και να τους δίνω κάποια ανάταση. Όταν τους έλεγα ότι το βιβλίο σε λυτρώνει, σε κάνει να ξεχνάς, ένα κοριτσάκι μου είπε «λένε ότι θα έλθει πείνα, άμα διαβάζω ένα βιβλίο θα περνά η πείνα». Της απάντησα, «μείνε δυο μέρες νηστική, διάβαζε βιβλία και την τρίτη μέρα θα φας το βιβλίο!» Είχαμε κακομάθει τα παιδιά μας, δεν είναι όπως τα παιδιά που έβγαίναν από τον πόλεμο και κάθε τόσο, αν έπαιρναν κάτι, τους έδινε χαρά.

Η Αριστερά απέτυχε; Όχι, απλά τώρα ψάχνει να βρει κάποιο δρόμο. Αφήνω το ΚΚΕ που είναι μουσειακό πια, διότι δεν μπορεί να το δεις αλλιώς, οι άλλοι προσπαθούν, αλλά δεν υπάρχει ένας μεγάλος καινούργιος λόγος. Παντού στον κόσμο τα σοσιαλιστικά

- κομμουνιστικά κόμματα έχουν πάθει καθίζηση. Ο καπιταλισμός κρατάει ακόμα τα νύια, ενώ οι άλλοι δεν έχουν βρει κανένα δρόμο, προσπαθούν, αλλά δεν βλέπω πουθενά κάτι.
- Ο ΣΥ.ΡΙ.ΖΑ. έδωσε μια έντονη παρουσία. Ναι, γιατί ο κόσμος κάπου ήθελε να ξεπαύσει, αλλά μια ουσία δεν έχει δώσει. Γιατί όταν ρωτάς «ωραία να μην γίνουν όλα αυτά, πες μας τι να γίνει»; δεν υπάρχει απάντηση. Σου λέει θέλουμε να είμαστε στην Ευρωζώνη, αλλά θα αρνιόμαστε όλα αυτά που ζητάει. Τότε που θα σου δώσει λεφτά; Δεν λέει κάτι καινούργιο.

Από πού θα βγει το καινούργιο; Νομίζω από ζημιώσεις, πρέπει να ζημωθεί ο κόσμος, να βγει από μέσα του κάτι καινούργιο.
- Χτες ήταν η επέτειος για το Πολυτεχνείο, 39 χρόνια μετά. Η γενιά του Πολυτεχνείου κυβερνά σήμερα. Ήταν ένα πυροτέχνημα το Πολυτεχνείο και μετά δεν είχε μια συνέχεια. Πίστεψαν ότι έκαναν επανάσταση, αλλά δεν ήταν όπως παλιά που οι άνθρωποι σκοτώνονταν για κάτι σε μεγάλη διάρκεια. Εδώ, μόλις πέρασε η δικτατορία, τα ξεκάσρα σχεδόν όλα και ιδίως όταν πήραν την αρχή και έγιναν κάτι, δεν ακολουθήσαν ένα δρόμο ιδεαλιστικό, να παλέψουν για κάτι, κοίταξαν πιο πολύ το δικό τους συμφέρον. Βέβαια έσπασε μετά τη δικτατορία ο εφιάλτης του εμφύλιου, αλλά δεν πήγαν παραπέρα.

Προσπαθώ τα βιβλία μου να έχουν μια ελπίδα

Πώς καταφέρνετε μέσα στα έργα σας να μετατρέψετε τα προσωπικά σας βιώματα σε μυθιστορηματικές καταστάσεις, κρατώντας πάντα την απαραίτητη απόσταση από το αυτοβιογραφικό στοιχείο αλλά επιτρέποντας στους ήρωές σας να βλεφτούν τα πράγματα με τη δική σας θέωση; Αυτό με μεγάλη προσπάθεια, η δυσκολία ήταν στην «Αραβωνιαστικά του Αχιλλέα» να ξεχωρίσω το μυθιστορηματικό από τη βιογραφία. Γι' αυτό έβαλα τον Αχιλλέα κάποιον άλλον και όχι τον άντρα που για να μπορέσει να υπάρξει η ελευθερία του μυθιστορητήματος. Προσπαθώ τα βιβλία μου να έχουν μια ελπίδα, κιούμορ, κάτι να λένε, να μην είναι απλώς μια να διαβάσουμε κάτι. Εγώ δεν θα έγραφα ποτέ μου τον Χάρι Πότερ παρόλο που έχει κάνει ένα καλό, έκανε εκατομμύρια παιδιά να πάρουν στα χέρια τους βιβλία, αλλά διάβασα ένα βιβλίο και μου ήταν αδύνατο να προχωρήσω παρακάτω.

Πώς ξεκινά ένα βιβλίο; Δεν κάθονται να το γράψω, δεν έχω σκεφτεί όλες τις λεπτομέρειες. Πολλές φορές το βλέπω στον ύπνο μου. Όταν ξεκινώ να

το γράφω το έχω σχεδόν ολοκληρώσει στο μυαλό. Βέβαια γράφοντάς μπορεί να κάνω αλλαγές. Δεν μπορώ να γράψω αν έχω να κάνω κι άλλα πράγματα. Γι' αυτό 25 Νοεμβρίου πάω στις Βρυξέλλες, στην κόρη μου για να γράψω.

Πότε αυτονομείται το βιβλίο; Από τη στιγμή που φεύγει από τα χέρια μου και το δίνω στον εκδότη. Βέβαια δεν ξέρεις τι διαδρομή θα κάνει. Αλιμονο αν σκέφτεσαι σαν κάποια που τη ρώτησα τι γράφει και μου απάντησε ένα best seller! Αυτό δεν το είπα ποτέ στη ζωή μου.

Όταν γράφετε ο αναγνώστης είναι απέναντί; Όχι, δεν έχω στο μυαλό κανέναν, έχω στο νου μου μόνο τους ήρωές μου.

Γιατί γράφετε για παιδιά; Όταν έγραφα το «Καπλάκι της Βιτρίνας» δεν ήξερα ότι έγραφα βιβλία για παιδιά, απλά είδα την ανταπόκριση που είχε στα παιδιά. Ύστερα σκέφτηκα να γράψω ένα βιβλίο για τον πόλεμο και την Αντίσταση για τα παιδιά, διότι γυρνώντας από τη Σοβιετική Ένωση είδα ότι τα παιδιά στην Ελλάδα, τα παιδιά αντιστασιακών, δεν είχαν ιδέα για τον πόλεμο και την αντίσταση.

Ίσως και γιατί η Αντίσταση ήταν απαγορευμένη και πολλοί δεν μιλούσαν στα παιδιά τους ότι έλαβαν μέρος.
- Σήμερα τα παιδιά ξέρουν την ιστορία τους; Όχι, ιδέα δεν έχουν, μπερδεύουν

την ιστορία του '67 με του Μεταξά, μπερδεύουν το '21 με το '40. Ενα κοριτσάκι μου είπε όταν μιλούσα για τον εμφύλιο ότι τον έκαναν στο σχολείο της το Κολέγιο, και όταν την ρώτησα τι τους λένε, μου απά-

νησαν τον Πελοποννησιακό. Αυτό το είπα στην Αρβελέρ και το λέει όπου σταθεί.
- Τι γενιές βγάζεις όταν δεν ξέρουν τα βασικά της ιστορίας τους; Νομίζω ότι κάτι τους λείπει από τον κόσμο τους, δεν μπορείς να μεγαλώσεις χωρίς ιστορία. Εμείς μεγαλώσαμε με διηγήσεις για την καταστροφή της Σμύρνης, την ήξερα ως ιστορία, ήξερα τα Βενιζελικά, διότι οι μισοί μου θεοί ήταν Βενιζελικοί και οι άλλοι βρασιλικοί.

Τα παιδιά διαβάζουν τις μέρες μας; Γενικά τα παιδιά δεν διαβάζουν, αλλά αν με ρωτήσεις θα σου πω ότι διαβάζουν, διότι όταν πηγαίνω στα σχολεία που ο δάσκαλος έχει βάλει τα παιδιά να διαβάσουν εκτός μαθήματος, δείχνουν μεγάλο ενδιαφέρον.

Τι σας ρωτούν τα παιδιά; Ρωτούν κυρίως το πώς γίνεται κανείς συγγραφέας και ύστερα για τα βιβλία που έχουν διαβάσει.

Διαβάζετε στα παιδιά σας; Δεν ήθελα να τους διαβάζω, ήθελα να τους λέω ιστορίες από τη ζωή μου. Το ίδιο μου ζήτησαν τα εγγόνια μου. Η εγγονή μου από τριών